

Az első szegedi könyvnapok krónikájából

A könyvnapok első szervezője — 50 évvel ezelőtt — bevonták az akcióba a sajtót, a rádiót, neves írókat és népszerű színészeket. Színes plakátokat és propagandakiadványokat adtak ki. A legjelentősebb újításuk az volt, hogy kivitték a könyvet az „utca”ra. Budapest és vidéki városok forgalmasabb pontjain könyvadásító sátrakat állítottak fel, ahol az írók dedikálhatták műveiket. A könyvkereskedőket felszólították, hogy a könyvnapok ideje alatt csak magyar írók alkotásait helyezték kirakataikba és a sátrakba, tíz százalékkal mérsékelte áron.

Budapest az első könyvnapokon igen jelentős mértékben emelkedett a könyvvásárlás, vidéken azonban nem született hasonló eredmények, csupán néhány nagyobb városban — Debrecenben, Pécsen, Kecskeméten — csatlakoztak lelkesen a kezdeményezéshez.

Szegeden csak igen nehezen akadt gazdája az akciónak. A korabeli Délmagyarország többször foglalkozott a könyvnapokkal, 1929. május 12-én vezércikket szenteltek a kérdésnek Magyar Könyvhét címmel. A cikkíró többek között rámutat arra a körülményre, hogy a magyar közönség nem igazítja útba senki a könyvvásárlásban, „vagy vaktában, találmányra vásárol, vagy megveszi azt, amit az újságok a nyakába varr... Nagy baj az is, hogy a magyar könyvek aránytalanul drágák a külföldihez képest... a magyar iskola eddig nem tudta a magyar társadalmat ránevelni a könyvszeretetre”.

A május 15-i számból arról értesülünk, hogy Móra Ferenc javaslata alapján próbálják megszervezni a szegedi könyvnapokat. Móra egyébként a pesti könyvnapok egyik legünnepeltebb és sikeresebb szervezője volt, erre az alkalomra olcsó, hárompengős áron adták ki *Ének a búzamezőkről* című regényét. A Szegedi Napló 1929. május 20-i száma képet is közölt Móra pesti könyvnapi szerepléséről. Szeged nagy író fia vetette fel a gondolatot, hogy a város a Dugonics Társaságot kérte fel a szegedi könyvnapok megrendezésére. Azonban a „Társaság nem vállalhatja a megbízatást, mivel előadóiénekeinek sorozatát már befejezte és megkezdte nyári vakációját, így aztán elesett a szép terv...”

Vitéz Szabó tanácsnok... a szegedi könyvkereskedőkkel lépett érintkezésbe, de akciójának itt sem volt jelentősebb sikere. A könyvkereskedők ugyanis közölték vele, hogy korábbi elhatározásuk szerint különösebb reklámozást nem csinálnak a magyar könyvnek, mert Szeged jó piaca az irodalomnak és könyvnek. Az így kialakult körülményeket mi sem jellemzi jobban, mint az itt közölt cikk-részlet címe: „Szeged nem támogatja a magyar irodalmat. Senki sem rendezi meg a Magyar Könyvhétet.”

A helyzet ilyen alakulását többek felháborodása követte, ezek véleményét tolmácsolja a Délmagyarország május 16-i számának keserű hangú vezércikke: „Ha a szegedi könyvkereskedők a szegedi Magyar Könyvhét rendezését nem vállalkoznak, akkor lehet, hogy igazuk van, de megint csak nem bizonyulnak jó üzletembereknek. Kicsit mégis röstelkedve látjuk, hogy nincs Szegeden olyan társadalmi alakulat, amelyik vállalkozott volna a magyar könyv, a magyar kultúra pár napos propagandájára... Tűzoltónapokat rendeznek most is a Széchenyi téren, de a magyar tűzek élesztőjének, a magyar könyvnek napját nem rendezi meg senki.”

Szeged könyvkereskedői — nyilván a sajtó és közvélemény nyomása miatt — végül mégis úgy döntöttek, hogy a könyvhét utolsó két napján, „pünkösdi két ünnepnapján... könyvsátrat állítanak fel a Széchenyi téren, és abban kizárólag magyar szerzők munkáit árúsítják”. (Délmagyarország, 1929. május 19.)

Az utólagos beszámolókból arról szerzünk tudomást, hogy az immel-ámmal szervezett akció csak igen szerény eredményekkel zárult. Magyar László így írt erről szintén a Délmagyarország hasábjain május 19-én: „Most már lezajlott a szegedi magyar könyvhét, igen nagyon csendesen, szinte zajtalanul zajlott le... eredményszámát még nem állították össze, de nagyon valószínű, hogy nem jelentene olyan nagy munkát azokra, akik vállalkoznának rá. Annyi bizonyos, hogy a könyvesboltok előtt ezen a héten sem álltak sorfalat a könyvvásárlók, rendőri karhatalmat sem vezényelték ki a rend fenntartására.”

Móra Ferenc dedikál az 1929-es Könyvhétén

mert tolongás nemigen mutatkozott, de azért a könyvhét megtörtént, nyoma is maradt, ha nem más, néhány ötletesen megcsiszolt plakát a hirdetőoszlopokon és a kirakatokban.”

Végül az első könyvnapokról megállapíthatjuk, hogy elsősorban Budapesten és néhány vidéki nagyvárosban sikerült felhívni a közönség figyelmét a magyar könyvre, emelkedett az

eladott könyvek száma, csatlakoztak a könyvnapi propagandának azok a formái, módszerei, amelyek lényegében napjainkig fennmaradtak. Az első könyvnapi akció bizonyos fokig elérte a célját, noha az ország lakosságának jelentős része ekkor még első sorban anyagi okok miatt nem tudott könyvet vásárolni.

Batári Gyula

Bélyegújdonságok

A posta ebben a hónapban két újdonsággal, egy blokkos bélyegsorozattal és egy emlékbélyeggel örvendeztet meg a filatelistákat.

Június 8-án, pénteken jelenik meg a vasút fejlődését bemutató sorozat és blokk, amely Varga Károly grafikusművész tervén alapul, több színű offsetnyomással az Állami Nyomdában készül. A 40 és 60 filléres, valamint az 1, a 2, a 3, a 4 és az 5 forintos bélyegen egy-egy mozdony szemlélteti a vasúti közlekedés modernizálódását, a 1929. évi Liverpool—Manchester vasúttól a hamburgi mágnespárnás vasútig. A 20 forintos bélyegblokkon Európa térképének egy része, az Európa országait összekötő vasútvonalak, hálózat, valamint a MÁV legnagyobb teljesítményű mozdonya látható.

Móricz Zsigmond születésének 100. évfordulójáról 1 forintos bélyeggel emlékezik meg a posta. A június 29-én forgalomba kerülő bélyeg Rippl-Rónai József Móricz-pasztelljéről készült dia-positív alapján több színű offsetnyomással a Pénzjegynyomdában.

Rongálások, árukárok

Beszélgetés Megyik Ferenc vasútigazgató-helyettessel

— Komoly témáról fogunk beszélgetni, hát „bemelegítésképpen” kezdjük egy jótéka! Honnan való az idézet? „A vasutasok nem úgy szokták kivenni a bort. Kisebbre adják az abroncsot, és ott fűrik ki, mert úgy nem marad nyoma. Ha megtelt az edény, elütik a rést egy faélekkel, és újra ráhúzzák az abroncsot...”

— Ebbe a „szakmai titokba” egy vasutas avatta be Moldova Györgyöt, ő pedig — akit A mozdony füstje megcsapott — megírta.

— Sokat lopnak a vasútnál?

— Az áruszállítások során bekövetkezett károkért, s ide kell számítani a lopott holmik fejében fizetett kártérítést is, tavaly 24 millió forintot fizetett ki a MÁV. A szegedi igazgatóságra ebből 2 millió 365 ezer forint jutott — mondotta Megyik Ferenc vasútigazgató-helyettes —, tavaly ennivel volt kevesebb a nyereség. S ha már a lopásokról kérdeztél: el kell ismernünk, hogy a vasutasok közül is kerülnek ki tolvajok vagy vagonfosztogatók, de idegenek is jócskán „besegítenek”. Leginkább az ital, a cigaretta és a déligyümölcs-szállítmányok vonzzák a tolvajokat.

— Miből adódik leggyakrabban kár?

— A törésekből, a súlyhiányból és a minőségromlásból. A törések oka a rakodási szabályok megsértése és a figyelmen kívül hagyás, a súlyhiányért azok felelősek, akik pontatlanul, szabálytalanul mérlegetnek, minőségromlás a kíméletlen árukezelésből adódik. Egy szó mint száz, a lényeg az, hogy a károk csak tisztességes, lelkiismeretes munkával előzhetők meg. Ezért is mondjuk olyan gyakran: elsősorban szemléletváltásra van szükség ahhoz, hogy az az összeg, amelyet évről évre kártérítésként kifizetünk, a „zsebünkben” maradjon. El kell érünk, hogy a vezetőket arra is figyeljenek, amit nem lehet a munkaköri leírásban rögzíteni. Ne menjenek el szóltatva a hanyagság mellett, ne tőrjék el a szabálytalanságokat akkor sem, ha nem a maguk munkaterületén tapasztalják. A javítások miatt ugyanis társadalmi tulajdonra vi- gyázni mindig és mindenki- nek feladata.

— Tavaly megalakult az igazgatóságon a társadalmi

Ladányi Zsuzsa

Molnár Zoltán

A vereség

37.

— Hát akkor gondolja végig, legyen szíves, hogy mit is tenne ön az én helyemben! Mert ha át kell vennem a petrencerudat, akkor, aggódom: nem volnának képesek megfelelően biztosítani az ön őrzését. Ez esetben rögtön felmerül a veszély, hogy megszökik. Képes, nem? Ha megszökik, esetleg az ántant burzsoá csapatok kezébe kerül. Tekintve, hogy mindeddig vezérkari beosztásban, hm... szolgált, fontos információkat szolgáltathat ki az ellenségnek. Bár, bocsásson meg, mindinkább az a gyanúm, hogy a magához hasonló minden fontos információt már eleve kiszolgáltattak, ebben azért nem lehetek egészen biztos. Óvakodnom kell tehát az ön elvesztésétől. Beláthatja, hogy nincs jogom kockáztatni. Tehát nem tehetek semmi mást: lelövöm.

— Hol tanult logikát?
— A forradalomban.
— Remélem, maga sem veszi komolyan, amit itt olyan szónokian előad.

— Bizza rám, hogy komolyan veszem-e?! De még nem válaszolt arra, hogy mit tenne az én helyemben?!

— En, barátom, ha maga a kezembe kerül, biztosíthatom, hogy minden teketória nélkül lepuffantom! Mellőzve minden szónoklatot és ideológiát.

— Az anyád rohadt istenit!... — rontott volna neki a hegyes bajszú katona.

De András rászólt:

— Állj!... Csak szabályosan. Bár az is lehet, hogy nekem is egyből le kellett volna puffantanom — fordult megint Uporniczkyhez. — De egészen biztos nem vagyok

benne. A szónoklatért egyébként bocsásson meg! Akárhogy is áll a dolog, szónoklatokat nem köteles végighallgatni. Mindent el fogok követni, hogy átadjam a dandárparancsnokságnak.

— Dandárparancsnokság?! Örültség! Hol van már itt dandár?

— Van dandár! — ordított rá most minden dühével András. — Van dandár! Fogja meg azt a hordágyat!

A géppuska, mintha csak igazolni akarná, hogy valóban van dandár, újra megszólalt. Bizonyára ugyanaz a géppuska; bár nem egészen ugyanarról a helyről; nyilván közben tüzelőállást válthattott, hogy a románok be ne lökék.

Uporniczky nem szólt többet. Nem sápadt el, nem mutatott ijedséget. A lehető legközbömbösebben tudomásul vette, hogy az eszmecsere véget ért. Odalépett a hordágyhoz, szabályosan beállt a két rúd közé, és lehajolt; megérintette a rudak nyelét, de még nem ragadta meg. Várta, hogy a katona is megfogja elől a magát.

Aranka nem félt. Feküdt ernyedten a furcsa hordágyon, semmi erőt nem érzett magában, és semmi érdeklődést; érzékszervei is szinte kikapcsoltak. Fél karjával fogta a pólyát; de még ezt a legfontosabb feladatot is — hogy állandóan észlelje a pólyát, s ezáltal minden pillanatban a tudatában legyen, hogy nem veszítette el a gyereket — még ezt is igyekezett öntudatlanul, ösztönösen beidézni, reflexszé alakítani.

Himbálódzott, tehát vitték. Előtte és mögötte egy-egy úgyszólván arc és jelleg nélküli emberi lény; eszébe sem jutott volna, hogy megnézze valamelyiket, s nemcsak azért, mert akkor fel kellett volna emelnie a fejét vagy elfordítani; nemcsak nyakizmáinak ettől az esetleges erőfeszítéstől tartózkodott, hanem attól is, hogy egyáltalán, befogadjon valamilyen felesleges észleletet. Nem, nem, semmi, semmi. Nem is látott semmi mást, mint a kék eget. Még a kerítéseket, fákat, kukoricákat sem látta; semmit, ami mellett elmélet.

Még az ég is, még az is túlságosan elég volt; azt sem kívánta látni. Időnként be-becsukta, csukva tartotta a sze-

mét. Az ég, ez a tiszta kék ég különben ismerős volt, de nem törte rajta a fejét, s így jó darabig még az sem jutott eszébe, hogy hol és mikor is látott már ugyanilyen eget. Mintha régen, nagyon régen egyszer már vitték volna, mintha talán ugyanígy vitték volna, egy ugyanilyen kék ég alatt... szép tiszta kék ég, leheletnyi felhőfátyolokkal... De ez is annyira távoli múltnak tűnt... olyan megnyugtatóan távoli múltnak...

Közben egyszer az is volt, hogy feküdtek a kukoricában, a kicsi felsírt, s akkor ő megszoptatta. Ez is emlékké vált, s már erre sem emlékezett egészen élesen, tisztán. A mozdulatai, ahogyan a blúzát kibontotta, s melle bimbóját a picit szájába nyomta, ezek nem tudatos mozdulatai voltak... hiszen ezek százezer éves mozdulatok, melyek most ösztönösen, tudata és akaratja segítségével nélkül őbenne is megmozdultak... Egyetlenegyre emlékezett világosan: András föléje hajolt aggódva, szeretettel, s akkor ő rámosolygott. Ezt tudta, hogy mosolyog.

És ez a mosoly meg is maradt benne, ahogy aztán ringott tovább a hordágyon, az ismeretlen hordágyvivők járásának a ritmusára.

S erről a mosolyról gombolyodtak le aztán még emlékszálak... Ténfereg a Keleti pályaudvaron, hogy lehetne egy vonatra feljutni... Gyalogol a poroszloi országúton... a csónak a Tiszán, az ám, a kék éggel... Belép András, ledobja a derekszíjat, tompán puffan az agyagpadlón. András itt van!... És a gyerek is, istenem, hát megszülte a gyereket!... De aztán megint elől, a rendíthetetlen út, meg, meg, András megkeresni, meg, a csúcsos hasával.

Mindez ahogy felbukkant: egyszerre rögződött, és emlékké távolodott benne. S emlékként misszája is kristályosult a nagy időtömbök terhe alatt, melyek elválasztották már ezektől az emlékektől... Mert mintha nagy idő, nagy, súlyos időtömbök nyomultak volna be a tegnapi és a ma közé, s még a ma órái közé is. De hát talán ki sem lehetett volna mindezt bírní másképp; ha nem távolodik emlékké, nem távolodik misszája.

(Folytatjuk.)